

OSNOVAN TEHNIČKI ODBOR TO 211 GEOINFORMACIJE/GEOMATIKA

Na području geoinformacija normiranje je vrlo važan zadatak. Tako je u Hrvatskoj 29. 1. 2003. pri Državnom zavodu za normizaciju i mjeriteljstvo osnovan *Tehnički odbor TO 211 Geoinformacije/Geomatika*. Područje rada toga tehničkog odbora bit će normizacija u području digitalnih geoinformacija. Cilj rada odbora je uspostava niza norma za informacije o objektima ili pojavama koje su izravno ili neizravno povezane s njihovim položajem u odnosu na Zemlju. Norme bi trebale odrediti metode, alate i usluge za upravljanje podacima (uključujući definicije i opise), prikupljanje, obrađivanje i analiziranje podataka, pristup podacima te prikaz i prijenos takvih podataka u digitalnom (elektroničkom) obliku među različitim korisnicima, sustavima i mjestima. Rad na normizaciji geoinformacija treba biti vezan, gdje god je to moguće, na odgovarajuće norme za informacijsku tehnologiju i stvoriti okvir za razvoj aplikacija specifičnih za pojedina područja koja upotrebljavaju geoinformacije.

S tim u vezi svrha je ovoga kratkog prikaza upozoriti na povećanu važnost prostornih podataka u informacijskom dobu i nužnost da se na državnoj razini uoči ta važnost i poduzmu koraci kako Hrvatska na tom području ne bi zaostala za razvijenim svijetom.

Prostorni podaci bitan su element nacionalne infrastrukture, usporedive s prometnom i komunikacijskom mrežom. Stoga se u mnogim državama svijeta posljednjih deset godina poduzimaju intenzivni koraci na uspostavljanju nacionalne infrastrukture prostornih podataka (National Spatial Data Infrastructure – NSDI). Začetak im je u rezolucijama konferencije Ujedinjenih naroda održane u Rio de Janeiru 1992. Ondje je, među ostalim, zaključeno da su geografske informacije nezamjenljive u donošenju odluka u okviru održivog razvoja. Potom je uspostavljena međunarodna organizacija GSDI (Global Spatial Data Infrastructure), koja svake godine održava konferencije i na internetu (www.gsdi.org) objavljuje prijedloge o organizacijskoj i tehničkoj uspostavi infrastrukture prostornih podataka.

U Sjedinjenim Američkim Državama sve aktivnosti u području prostornih podataka temelje se na izvršnoj odluci predsjednika Clintona (Executive Order 12906) iz 1994. Prema toj odluci NSDI znači tehnologiju, politiku, norme i stručnjake potrebne za prikupljanje, obradu, pohranjivanje, distribuciju i unaprjeđenje upotrebe geoprostornih podataka (geospatial data). U odluci je dana i definicija geoprostornih podataka, kao informacija koje identificiraju položaj i svojstva prirodnih i izgrađenih objekata i granica na Zemlji. Dobiti se mogu, među ostalim, daljinskim istraživanjem, kartografskim i geodetskim metodama. Tom je odlukom osnovan i poseban odbor za geografske podatke (Federal Geographic Data Committee – FGDC; www.fgdc.gov). Taj se odbor institucionalno bavi uspostavom NSDI-a te organizacijskim i tehničkim aktivnostima koje su pritom nužne. FGDC je unaprijedio normiranje geoprostornih podataka i metapodataka u SAD-u, ali je imao veliki utjecaj i na međunarodnu standardizaciju na tom području. Digitalni geoprostorni podaci prikupljaju se u SAD-u sredstvima poreznih obveznika i besplatno su, preko interneta, svima na raspolaganju.

I u Europi su aktivnosti na tom području mnogobrojne, ali na žalost heterogene. Stoga je Europska unija pokrenula dva projekta radi integracije i koordinacije svih tih aktivnosti. To su projekti GINIE (Geographic Information Network In Europe; www.ec-gis.org/ginie) i INSPIRE (INfrastructure for SPatial InfoRmation in Europe; www.ec-gis.org/inspire). Svrha je projekta GINIE uspostava i promocija europske strategije za geografske informacije uz snažnu potporu vlada, istraživačkih institucija i industrije. Glavni su partneri u tom projektu EUROGI (European Umbrella Organisation for Geographic Information; www.eurogi.org),

Joint Research Centre of the European Commission, OpenGIS Consortium i Sveučilište u Sheffieldu, koje vodi projekt. Projekt GINIE temelji se na načelima razrađenima u projektu INSPIRE. Prema prvom od tih načela podaci se prikupljaju i održavaju ondje gdje je to najefikasnije. Nadalje, treba kontinuirano kombinirati prostorne informacije iz različitih izvora širom Europe i dijeliti ih među mnogim korisnicima i primjenama.

U Švicarskoj je u sklopu vlade osnovan Koordinacijski organ za geoinformacije i geografske informacijske sustave (Koordinationsorgan für Geoinformation und der geographische Informationssysteme des Bundes – KOGIS; www.kogis.ch). Pridružen je švicarskoj geodetskoj upravi (Bundesamt für Landestopographie – swisstopo), ali je u velikoj mjeri samostalan. Djeluje od 1. siječnja 2000. Da bi unaprijedio stvaranje nacionalne infrastrukture geopodataka i koordinirao aktivnosti na tom području, KOGIS je inicirao program e-geo.ch (www.e-geo.ch). U siječnju 2003. objavljen je i prvi broj biltena *Newsletter e-geo.ch*, koji će izlaziti četiri puta u godini. Taj prvi broj, na ukupno 19 stranica, sadrži referate sa skupa održana 14. studenoga 2002., posvećena ulozi i važnosti geoinformacija u današnjem informacijskom društvu i u doba e-vlada (eGovernment).

U Njemačkoj je u lipnju 1998. osnovan međuministarski odbor za geoinformacije (Interministerieller Ausschuß für Geoinformationswesen; www.imagi.de) pod vodstvom Ministarstva za unutarnje poslove, uz sudjelovanje još devet drugih ministarstava. U obrazloženju se ističe da, iako je geodezija u Njemačkoj izuzetno razvijena, postoji opasnost da njemačka geoinformacijska znanost izgubi priključak na svjetski razvoj. Stoga je nužno državnom koordinacijom osigurati da se povećane nacionalne ali i prekogranične potrebe za geoinformacijama i s time povezane gospodarske mogućnosti iskoriste u punom opsegu. U raspravi u parlamentu istaknuto je da su financijska sredstva njemačkog tržišta geoinformacijama dosegla 1999. iznos od 220 milijuna maraka, a procjenjuje se da će godišnji porast iznositi 10 do 30%.

Države jugoistočne Europe uključene su u projekt GISEE – GIS Technology and Market in South East Europe (www.gisig.it/gisee/default.htm) (Tehnologija i tržište GIS-a u jugoistočnoj Europi). Projekt GISEE financira Europska komisija, a usmjeren je na dobivanje opisa infrastrukture prostornih podataka u jugoistočnoj Europi. U projekt su uključene ove države: Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Makedonija, Rumunjska, Turska i Jugoslavija. Istraživanje se provodi u suradnji s Eurographicsom iz Francuske i GISIG-om (Geographical Information Systems International Group) iz Italije, a istraživanje koordinira Tehničko sveučilište u Sofiji. Hrvatsku u istraživačkom timu zastupa prof. dr. sc. Miljenko Lapaine s Geodetskog fakulteta u Zagrebu.

Skrećemo pozornost i na neusklađeno nazivlje. U engleskom jezičnom području upotrebljavaju se nazivi *spatial data* (prostorni podaci), *geospatial data* (geoprostorni podaci) i *geographic data* (geografski podaci). U njemačkom jezičnom području prevladava naziv *Geodaten* (geopodaci). Analogno tomu u engleskom jezičnom području upotrebljava se naziv *geographic information* (geografske informacije), a u njemačkome *Geoinformationen* (geoinformacije).

Čitatelje koji žele dodatne informacije o infrastrukturi prostornih podataka upućujemo na web-stranice Zavoda za inženjersku geodeziju i upravljanje prostornim informacijama Geodetskog fakulteta u Zagrebu (www.geof.hr). Pod natuknicom *Nastava* i potom *Seminarski radovi* nalazi se i seminarski rad *D. Tutića: Infrastruktura prostornih podataka*, izrađen na poslijediplomskom studiju pod vodstvom prof. dr. sc. Miodraga Roića u okviru kolegija

Modeliranje podataka u katastarskim informacijskim sustavima. Rad sadrži, među ostalim, i prijevod prethodno spomenute izvršne odluke predsjednika Clintona iz 1994. godine. Odluka je prevedena u cijelosti zbog njezina inicijalnog značenja za ukupni tijek razvoja infrastrukture prostornih podataka u svijetu.

Nedjeljko Frančula, Miljenko Lapaine